

1932. aasta — sellist tegevusaja määratlust võib lugeda enne etenduse algust «Savoy balli» kavalehelt. Eesriide tõustes avaneb markii de Faublas' kodu. Seejärel valdab ilmselt iga vaatajat, kel aimu kunstistiilide vaheldumist ja ühiskonna klassi-struktuurist, hämmeldus, arvestagu ta lavakujunduse kunstikeele tinglikkust palju tahes.

Vaatleks kõigepealt pakutud stiilide kaupa. Laealune lõpsakas friis, jättes ornamendi dateerimata, võib pärineda ükskõik millisest sajandist. Kui lisame juurde vohava dekooriga kamina, ilmselt korduvast laval kasutamise- nudiks kulunud kanapee ja draperiide rohkuse, võiks olla tegu XIX sajandi II poole tõusikkodanlase uhkustamis- püüdest innustatud pseudo-õdusa koduga. Tagaseina ta- peet näib inglise sotsialisti ja kunstiuuendaja W. Morris- e tööna (seega 1870.—1880. aastad). Et pilli mitte lõhki aja- da, arvestame tema ja «Arts and Crafts» liikumise mõju Euroopas umbes 1930. aastani. Nüüd saaks taapeeti ülejäanud juugendeseemetega siduda. Kardinamuster ja aknaalune valge juugendlauake sobivad kenasti. Kahele poole lauda ja eeslavale on aga paiguta-

KUS JA MILLAL OLI «SAVOY BALL»?

tud tumedad värvimata pui- dust toolid, mis pärinevad kui just mitte sajandialguse väi- keametniku söögi- toast, siis vä- hemalt teenijate poolelt. Sama perioodi voogavat juugendit esitavad kaks žardinjääri, kuid kahjuks odav mas- too- dang. Ei maksaks unustada, et juugend oli totaalne stiil, s. t. nõudis alati ühtset tervikin- terjööri teelusikast uste- aken- deni, sallimata teisi stiile en- da kõrval. Seda jahmatavam on raskepärase friisi all äpa- r- dunud juugendvormides õhu- line uks.

Interjööri ajaline määrang võiks niisiis hõlmata ajava- hemikku aastaist 1850—1930. Raske uskuda, et kõrgklass ei vahetanud korraga välja ter- vet sisustust, vaid kogus aega- pikkü mööblitükke juurde.

Peale stiiliajaloolise tohuva- bohu jääb kujunduse järgi segaseks korterivaldaja sot- siaalne seisund. Kas on tegu miljonitese uppuva ärimehe villa või töölisaristokraadi- valgekrae korteriga? Eeldada

võib kõike muud kui oletata- vasti prantsuse aadlimatrik- lisse kuulunud perekonna ko- du. Muidugi on Eestimaa teat- ritel käepärane kujutada Li- guuria ranniku kõrgkihi elu- keskkonda kohalike provintsi- tislerite töödega.

Kuid miks pidi de Faublas'- de kodu olema sisustatud just täpselt sel hetkel kõige vana- moodsamalt? Kui meie prae- gu avastame juugendis ja ka eklektikas (kuid kindlalt tei- neiteisest lahus) romantikat, siis 1930. aastatel olid ju need põlu all, äsja moest läi- nud, ja viimasele moe-voolule vastandutakse eriti.

1930. aastaid iseloomustavad pigem nikeldatud terastoru- mööbel, ümarate nurkadega särasiledad pinnad, klaas ja kunstnähk. Funktsionalismi steriilsuse asemel oleks sobi- nud luksusliku elu juurde ka elegantne *art deco*. 1932. aastaks olid Pariisi 1925. a. de- koratiivkunsti näituse Le Corbusier' «L'Esprit Nouveau» paviljoni, Stuttgart-Weissen-

hofi näituse (1927) jm. avan- gardistlikud sisustusprintsii- bid vallutanud maailma. Sel- leks ajaks oli masinaesteeti- kast jõudnud innustuda isegi muidu kunstielus konservatiivse võitu Põhja-Euroopa, s. t. pärast Stokholmi 1930. a. näitust jõudis uus stiil ka meile. Miks ka mitte tabada Le Corbusier' 1920. aastate villade stiili Prantsusmaal, mis enam polnud metseenide ekstravagantsus, vaid üle- ilmne suurmood.

Märksa õnnestunum on bal- lisaal. Siin leiame moodsaid vorme, kus ümardatud nurka- dega marmorpinnad ajastut hästi tabavad. Baar eeslavale esindabki head *art deco*'d, ehkki paigutuse asjus võib H. Tõnsoniga nõustuda (SV nr. 24). Lihtsad marmorsambad on samuti sobivad, kuigi pronksi imitatsiooni balu- straadil oleks võinud asenda- da lihtne klaas. Arusaamatuks jääb aga kaaristu, mis püüab reljeefse taimdekoori poole. Pole see ju puhas voolav juu-

gend (poleks sobinudki) ega saavuta ka näiteks A. Gaudi ajastu kunstikeele iseseisvust. Küll aga lubab tète-à-tète toolide ebamäärasus neid siia paigutada.

Meie operetiilma tõeliselt rikastava etenduse üheks la- vastusprintsii- biks näib olevat retro, ajastu tabamine. Seda näitavad õnnestunud detailid: mikrofon, fotoaparaat jm. Just seetõttu ei sobiks siis- raskesti mõistetava aja- ja kohamääratlusega kujundus. Vaja oleks olnud täistaba- must ka sisustusstiilis.

Kahjuks on möödalaskmisi ka kostüümides, siin ± 10 aastat. Eriti häirib rāpakas õmblustöö, mistõttu kostüü- mid halvasti istuvad. Äpardu- misi ei tahaks enam üles lu- geda, kuid... need kavaleht ja plakat! «Savoy balli» šrift kuulub 20—30 aastat varase- mase aega.

Stiilivääratuste rida ühe etenduse kohta sai kole suur. Õnneks korvavad väga he- muusika, lavastus ja säravad osatäitmised kujunduse möö- dalaskmisi. Ärgem unustagem: XX sajandi retro polegi moe ülikiire vaheldumise tõttu nii lihtne ja saalis võib istuda ka neid, kes võib-olla 1932. a. ise ballil käisid.

MART KALM

